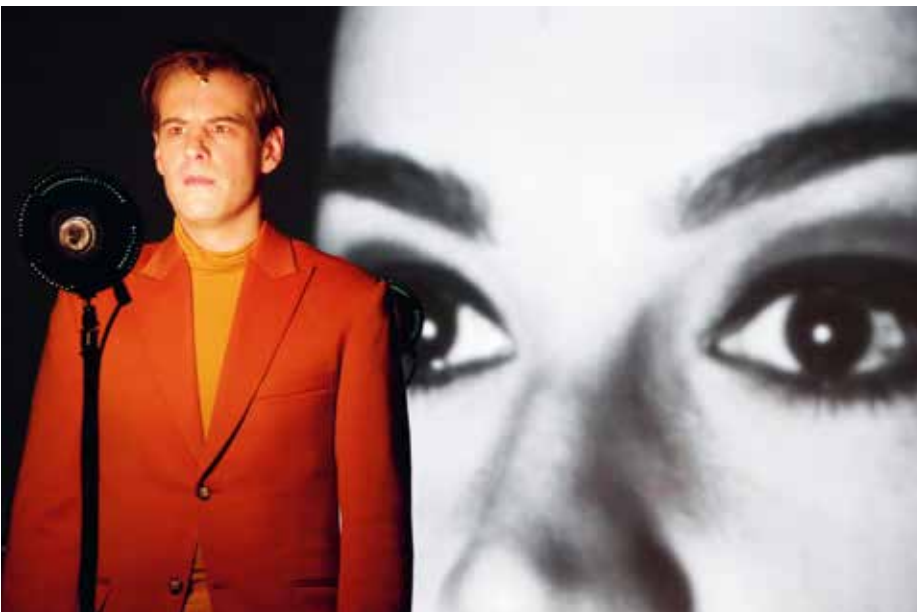

„Vianosított” neorokokó

Fájdalmas játékoság, tükörtérben

Fotók: Dobos Klára

Vian megformálója: Kocsis Dénes, arcát a mikrofont körülő lámpa világítja meg

Még fel sem ocsúdott a közönség, hogy a *Tajtékos dalok* c. előadás kezdetén a Nagymező utcán végigvonuló gyászmenet tagjaként érkezik a Budapesti Operettszínházba, a Kálmán Imre Teátrumba

lépve újabb meglepetés várta. A pesti színházi élet kis békebeli gyöngyszemében az alkotók stúdiószínpadot idéző körülményeket teremtettek a francia író és zenész, Boris Vian alakjának meg-

idézéséhez: az eredeti nézőtér közepén ravatalozóként, a nézők által körbefogott, kifutószerű tér ad helyet a játéknak, míg a „rég” színpadon a zenekar játszik. A teret hátul és a mennyezeten vetítés határolja, a látványt tükörpadló sokszorozza.

Az előadás rendezőjét, Kiss Csabát kérdeztük, milyen gondolatok vezérelték a színház átformálását, s milyen technikai kihívásokkal kellett megküzdeniük a próbafolyamat során.

A kiindulópont az volt, hogy az eredeti tér nagyon nem illik Vianhoz: ez az egykori neorokokó mulató enteriőr a kis szeparékkal, cirádákkal, a gyönyörű orfeumi üvegmennyezettel teljesen idegen az író világától. Azt éreztem, hogy ide valamit ki kell találni, amivel a hely „vianosítható”. Ám Boris Vian írói stílusa annyira gazdag, képszerű, hogy mégsem áll messze ettől a típusú gondolkodásmódtól: a tér „mesterkéltége” idegen tőle, ugyanakkor a díszítettség mint életérzés nem távoli. Egy puritán, konstruktivisták fekete tér sokkal rosszabbul állt volna neki: ennek a Moulin Rouge-miliónek mégiscsak több köze van az ő léletszeretetéhez, mint egy ún. fekete stúdiószínház hangulatának.

A pódium is tükröző felületű

- ▶ Azt kellett tehát kitalálni, hogy miként lopjuk be a szellemét ebbe a nem viáni térbe.

Ezt segíti többek között a videotechnika.

Ez az első pillanattól kezdve kísértett. Őt éve, amikor még Miskolcon elkezdtem tervezni ezt az előadást, első gondolatom az volt, hogy egy emlékvetítés legyen a képzeletbeli Vian-ravatal körül. Azt a pillanatot akartam felidézni, amikor a fiatal író saját filmjének vetítésén felkiált, a szívéhez kap és meghal. 39 éves volt. Ezt nem lehet pusztán irodalomtörténeti anekdota szintjén kezelni. Úgy éreztem, ennek előadás szervező erőnek kell lennie. Ezért az egykori Somossy-orfeumot átalakítottuk egy képzeletbeli ravatalozóvá. Ez volt a teret meghatározó első gondolatom: ne egy színpadi előadást indítsunk, hanem egy viáni performanszt, egy színpadi felravatalozást! Ezért gördül végig az utcán a nyitott koporsó gyászzenekari kísérettel, ezért fekszik rajta a Viant megszemélyesítő Kocsis Dénes, illetve Cseh Dávid Péter, ezért vonulnak mögötte egykori szerelmei, barátai. Majd a ravatal begurul a színházba, és „elfoglalja” a helyét a Kálmán Imre Teátrumban. Vagyis a teret úgy akartuk kialakítani, hogy a nézők egy megemlékező szertartás résztvevői lehessenek. Ugyanakkor Viannak olyan erős az asszociatív világa, a *Tajtékos napok* c. regényének olyan gyönyörűek a metaforái, képi hasonlatai, hogy ezt mindenképpen szerettem volna az előadás részévé tenni: ne színpadi díszletünk, hanem mindent körülölelő látványunk legyen.

Az egyik szereposztás színészárdája: Gubik Petra, Kocsis Dénes, Földes Tamás, Györgyi Anna

hogy olyan asszociatív látványt hozzunk létre, ami segíti a nézőt belehelyezkedni egy szürreálisan játékos hangulatba, egy érzésbe. A vetítéssel nem teret rajzolunk, nem helyszíneket ábrázolunk, hanem érzéki benyomásokat, vizuális momentumokat társítunk a színpadi történésekhez. Másfél órán át folyamatosan áradnak az egymásba folyó képek, a fekete-fehér és a színektől tobzó mozgó morfok. Dávid teljesen új vizuális koncepciót talált ki: két tükrös projektorral az egész termet befogó vetítés és a színpadon pedig 3×4 méteres LED-fal zárja le a teret. Ennek „kültéri reklámfal”-hatását, pixelezettségét egy transzparens ernyővel csillapítottuk.

Hogyan fogadta a színház vezetése, a műszaki stáb a nagy átalakításokkal járó koncepciót?

Az egykori Moulin Rouge egy klasszikus terű, két-szintes orfeum, kis színpaddal, minimális felsőgépészettel. A tervfogatáskor érezhető volt némi izgalom, hogy mi lesz abból, ha „szétbombázzuk” ezt a megszokott elrendezést. Ez is volt a cél. Műszakilag is sok kérdőjel volt, teljesen praktikus dolgok: lesz-e elég hely a nézőknek, mennyivel növekszik a beépítési idő; a hangosítás is komoly

fejtörést okozott, sőt az is, hogy hol lesznek a világítási pozíciók. De attól kezdve, hogy elfogadták az új koncepciót, fantasztikus partnerek voltak mindenben. Somfai Péter műszaki vezetőnek és helyettesének, Fülöp Gergelynek sokat köszönhetünk. Rengeteg találmány, új ötletek, eredeti megoldások. Jó érzés volt látni, hogy a nagy tervekhez, erős színpadi hatásokhoz szokott stáb, a Németországtól Japánig turnézó gárda egy ilyen finom, érzékeny dologba minden tudását beleadta. A hangmérnöktől a kellékesig, a fodrászoktól az öltöztetőig mindenki azon volt, hogy ez a delikát kis játék megszülessen.

A legnagyobb kihívást a világítás jelentette. Milyen problémákkal szembesültek?

A legnagyobb kérdés az volt, hogy hová tegyék a lámpákat. Hiszen a pódiumszínpad körül nézők ülnek, fölöttük pedig a terem egész hosszában megy a vetítés. Az összes fenti reflektor útját elzárja a vetítővászon (4×12 méteres MESH fólia), a színeszek alatt pedig tükörfelület van. Ez vizuálisan gyönyörű, de scenikailag öngyilkosság.

A fővilágosító Dreiszker József rengeteget kísérletezett, hogy megtalálja azt a pár lehetetlen szöveget és azokat a megfelelő halogén lámpákat, amelyeket használni lehet. A generálvilágítást végül 4 vízszintes profillámpa adja a közönség szintjén, az arcokat pedig akkumulátoros LED-es (ún. Dörr) lámpák rajzolják meg, amelyek a mikrofonokra kerültek. Így nagyon plasztikus, brecthi hatást lehetett kialakítani: egy lazán, kontúrosan világított térből nagyon erős fényekkel kimetszet-

A vetítés körbeöleli a játékerteret

Az arcokat mikrofonokra szerelt ún. Dörr-lámpák világítják meg

tük az arcokat. Szép megoldás lett. A színpadon ülő héttagú zenekart pedig gégeekkel világítjuk, s mögöttük egy nagyon erős képet adó LED-fal zárja le a látványt.

A második héttől már így próbáltunk, ezekkel a lámpákkal, mert a színészeknek is hozzá kellett szokniuk, hogy az arcuktól kb. 30 centire egy igen erős fényforrás van, ami csak akkor ad éles, szép látványt, ha azt a fényt használják is. De amint kiléptek ebből az intenzív fényből, alig látták a partnerüket. Úgy kellett belőni a világítás százalékarányait, hogy éljen az arcukon, de a partnerrel való kontaktust se veszítsék el. Ez nem volt könnyű, mert a darab fokozott természetességet kíván, itt a színészek nem figurákat, szerepeket játszanak, hanem egymás érzéseire, gondolataira reagálnak, a mondatok pedig Vian életéből származnak, nem színpadi szituációkból. Szóval különös játék. Sokat dolgoztunk azon, hogy stilárisan hogyan fogalmazzunk – hogy ne irodalmi műsor legyen, de ne is színjátékszerűség, ahol valaki eljártssza, hogy

milyen lehetett Vian 100 évvel ezelőtt. Hiszen az szemenszedett hamisság lenne.

A ravatalfeelinghez még annyit, hogy a főpróbahét második napjáig nem voltak mécsesek a színpadon, de a reflektorok annyira erősen szembevilágították a színészeket, ill. a tükörfólia miatt annyira nem látták az emelvény szélét, hogy balesetvédelmi szempontból markánsan körbe kellett határolni a teret. És amikor körberaktuk a pódiumot mécsesekkel, akkor jöttünk rá, mennyire hozzátartoznak a ravatalozóhoz...

Hogyan fogadta a közönség a produkiót?

Eddig kétszer játszottuk, mindkét szereposztás bemutatója lement a színházbezárások előtt. Az utolsó pillanatban. A nézők nagyon jól fogadták, sokat nevettek, de erős, meghatott pillanatok is voltak. Játékos, fájdalmas előadás. Rengeteg a groteskség benne. Vian mindenképp játékot csinált. 12 szonon hangzik el az előadásban, magyar nyelven először. Istenien szól Kovács Adrián hangszerelése, Berzsényi Kriszta pedig álomszép ruhákat tervezett a korabeli francia divat szellemében: a német

Györgyi Anna és Gubik Petra
Berzsényi Kriszta jelmezeiben

megszállás fájdalma és a felszabadulás féktelen öröme van benne. Fájdalom és játék – ami Vian egész életét jelképezte. Az is „vianos”, hogy a századik születésnapján bemutatnak egy róla szóló darabot, másnap pedig kitör a világvárvány. Azt hiszem, ha ezt látná, tetszene neki...

Mikita Gábor

Veszedelmes viszonyok – látszat és valóság, jövőre

A rendezőt annyira meghihlette a Kálmán Imre Teátrum hangulata, hogy egy új produkiót álmodott az eredeti színházi közegbe.

– *Annyira inspiráló ez a tér, hogy a „tajtékos” szerzőtársaimmal, Kovács Adriánnal és Müller Péter Sziámival azt javasoltuk Kiss B. Attilának, jövőre csináljuk meg itt a Veszedelmes viszonyokat. Szülessen egy eredeti kisopera vagy egy modern barokk daljáték Laelos regényéből. Nyár végére – ha minden jól megy – elkészülünk a zenével, dalokkal, és remélem, jövőre meglesz az ősbemutatója a Teátrumban. A Veszedelmes viszonyokban nagyon erős a látszat és a valóság feszültsége, ehhez ideális ez a kis, intim színház: felszabadult teatralitást sugall, miközben bensőséges tér, ahol összeér a könyökünk és látjuk a másik arcát. Nem is szeretnék díszletet használni, maga a színházi enteriőr lesz a játéktér, ahol mi, nézők vagyunk a korabeli közönség.*

Hyperion FN 300 6C

Hyperion FN 300 TW

Hyperion PR 300 6C

Hyperion PR 300 TW

PELYHE KFT
Light - Sound - Stage